

2019 ZOR GEÇECEK

'Hizmet odaklı büyüme çöktü'

İSO Başkan Yardımcısı ve MAKFED Başkanı Dalgakıran, Türkiye'de büyüme modelinin iflas ettiğini söyledi. Dalgakıran, "Eğer yastık altında paranız varsa, mevduatların yarısı dövizde ise neden bu insanlar bu ülkeye güvenmiyor" diye tartışmak gerektiğini belirtti. >> **ŞEHRİBAN KIRIÇ 9'da**

Türkiye'nin büyüme modelini iflas etti

ODAK
NOKTASI SANAYİ
OLMALI

ISO Başkan Yardımcısı ve MAK FED Başkanı Adnan Dalgakıran: Entelektüel ve yaratıcı bir sınıf yaratmadan Türkiye içine girdiği sarmaldan çıkamayacak

ŞEHİRBAN KIRAC

Istanbul Sanayi Odası (ISO) Başkan Yardımcısı ve Makina İmalat Sanayii Dernekleri Federasyonu (MAKFED) Başkanı Adnan Dalgakıran, Türkiye tam olarak sanayileşmeden hizmet sektörünü geliştirerek hata yaptığını söyledi.

Dalgakıran, "Gelişmiş ülkelerde kişi başı 10 bin doların yüzde 40'ı sanayiden geliyor, bizde yüzde 16'sı. Batı büyüyor bizi de beraberinde götürüyor. Yaratıcı, entelektüel bir sınıf yaratmadan bu sarmaldan çıkamayız. Her gelen kendi ideolojisine göre insan yetiştirmeye çalışıyor. Düşünen, merak eden, sorgulayan, empati kurabilen... Bu temel değerleri aşladığımız zaman devamı gelir. Mümkün olduğunca gençlerin kafasına az parmaklık koyalım. Farklı görüşleri olan insanlar birbirleriyle komşu olmak iş yapmak istemiyor. Bu bölümü ortadan kaldırmalıyız. Güçlü ve sürdürülebilir bir ekonomi istiyorsak önce bunları halletmemiz lazım. Yoksa teşviklerle hayal ettiğiniz büyümeyi yakalayamazsınız" dedi.

Yaşanan sıkıntının ana nedenlerinden birinin dışarıdan alınan döviz kaynaklarının TL geliri işlere yatırılması olduğuna işaret eden Dalgakıran, 2019'un da zor geçeceğini vurguladı. Adnan Dalgakıran ile ekonominin içine girdiği sarmaldan nasıl çıkacağı ve sanayinin sorunlarını konuştuk.

Güven sorunu var

■ Şu anda sanayicisinden yurttaşın kadar herkeste bir güven problemi var, ne denebilirsiniz?

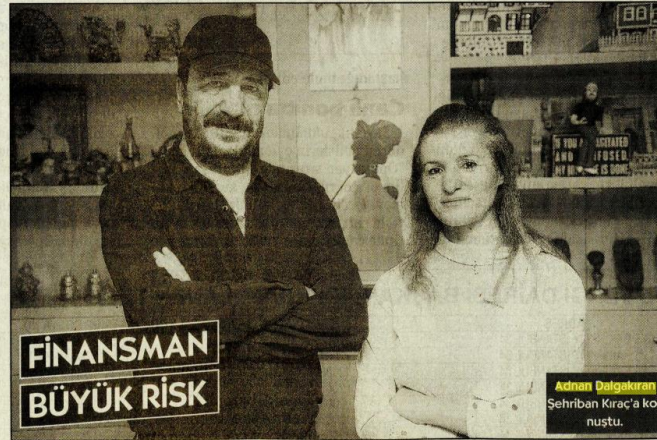
Ekonomide güven çok önemli. Dünyada birbirine güvenmeyen toplumlardan biriyiz. Eğer paranız altınınız yastık altınızdaki mevduatların yarısı dövizdeyse sizin o ülkeye güvenle ilgili sorunuz var demektir. Neden bu insanlar bu ülkeye güvenmiyor diye tartışmamız gerekiyor. Asıl en ciddi konu birbirimizle olan diyaloglarımızda ciddi hasar oluştu. Farklı görüşte olan insanlar birbirle-

riyle komşu olmak iş bile yapmak istemiyor. Bu bölümü ortadan kaldırmalıyız. Türbanlı-mini etekli, Alevi-Sünni, Kürt-Türk, gibi kavramların asla aklımızdan geçmediği bir Türkiye yaratmalıyız. Çocuklar da bu siyasi angajmanların gölgesinde bilerek büyüyorlar. Güçlü ve sürdürülebilir bir ekonomi istiyorsak bunları halletmemiz lazım. Teşvikler vererek bir yerlere gelinebilir. Ama o hayal ettiğiniz büyük Türkiye sonucuna ulaşamazsınız. Arabayı sürekli ve hızlı bir ivmeyle yukarı götürmek istiyorsak bunları tartışmamız gerekiyor.

Yaratıcı sınıf şart

■ Var mı bunları tartışacak ortam?

- Durum tespitini doğru yapmıyoruz. Girişimci oranı en yüksek ülkeler başında Yunanistan, ikinci sırada Türkiye geliyor. Önemli olan daha fazla üniversite daha fazla girişimci daha fazla öğrenci filan değil. Önemli olan nitelik. Fark yaratabilen, inovasyon yapabilen, küresel ölçekte düşünebilen girişimci ve sermaye sahiplerine ihtiyacımız var. Nitelikli girişimciniz olursa siz eğitimde de önemli çıkış açarsınız. Teknoloji üreten firmaların ne olursa olsun gerekirse ayaklarına kurmızı hali serelim bu ülkeye getirelim. Bunlar aynı zamanda eğitim kurumları olacaktır. Türkiye'ye önerdiğimiz hızlı çıkış bu. Önemli olan bu yaratıcı sınıfı yetiştirmek. Amerikan Çalışma Bakanlığının yayımladığı bir rapor var. Diyor ki bugün Amerika'da doğan çocukların yüzde 65'i yetişkinlik çağında, bilinmeyen meslekleri yapacaklar. Kim yaratacak bu işleri bizim yaratacağımıza inancım yok. 300 yıldır dünya ekonomisinden aldığımız pay aynı. Türkiye'nin problemi entelektüel bakışı yakalayamıyoruz. Bir parça girişimcilik yapıp sonra bir araba bir ev alıp doygunluğa ulaşan girişimci yapısıyla bir yere varamazsınız.

FINANSMAN
BÜYÜK RİSK

Adnan Dalgakıran
Şehriban Kırac'a konuştu.

■ İş dünyası için yaratıcı beyinler entelektüel bakış açısı ne kadar önemli ki?
Türkiye'nin entelektüel yani tüm alanlarda kötü. Analitik düşünemediğin zamana mukayese edemiyorsun. Senin mühendisinin analitik zekası yoksa yaratıcı olmaz yani Ar-Ge yapamaz. Yani değişmesi gerekenler değişimi talep etmez. Etmez yani sadece var olan sistemin devamını ister ve ona

göre kamunun da ona yaklaşmasını ister.
■ Sanayiciler olarak önümüzde kısa ve orta vadede ne tür riskler görüyorsunuz?
Finansman maliyetleri en büyük risk. Faizlerin tek haneli rakamlara düşmesi lazım. Bizim kendi kaynaklarımız büyümemiz için yeterli değil.
■ Şu anda yatırım iklimi var mı?
Yok.

2019 sıkıntılı geçecek

İÇ PİYASA KÖTÜ

■ İç piyasa kötüyse firmaların durumu ne olacak?

Ekonomide yaşananları onları ihracatçı olmaya zorluyor. Ama bu kolay bir şey değil. Makine, mandalina gibi değil. Alacak, yiyecek, iş bitecek... Makineyi yolladığımız yerde servisizin olmalı, yedek parçalarının olmalı, güvenilirlik vs. topyekün bir iş bu. Organizasyon inovasyon ve pazarlama süreçlerini iyi yönetebilen firmalar büyüyor.

■ Makine sektöründe işler nasıl gidiyor?

- Bu yıl 18 milyar dolar ihracatla kapatabiliyoruz. Ama ihraceti yatırımcılarda sıkıntı var. Makine alanında yatırımlar çok yavaş. İçerisi daralırken dışarı genişliyor. Sektörün ciddi ölçek sorunu var. İhracatın büyük bir

kismini az sayıda firmamız yapıyor. Türkiye'de 13 bin 750 tane makine firması var. Almanya'da 6 bin firmaya 300 milyar dolarlık ihracat yapılıyor bizde 13 bin 750 firmaya 18 milyar dolar. Ölçek sorunu çözülmeden gereken kalite, verimlilik, inovasyon ve katma değer gibi unsurlar da oluşturulamıyor.

■ Hangi sektörlerde makine yatırımları azaldı?

Hemen hemen her alanda düşüş var. Sanayi üretimi rakamlarında da bu görülüyor. İnşaat makinelerinde işler durdu gibi. Ama ihracat yapanlar hiç durmadı. Belli bir ölçekte olanlar finansman yönetimini iyi yapanlarda bir problem yok. Ama sadece iç pazar odaklı çalışanlarda sıkıntı var. Aynı sektöre bu kadar firmayı yaşatmamız zor. Liberal ekonomilerde ya da serbest pazarlarda devletin yönlendirici bir mekanizma olarak var olması gerekiyor.

■ Yatırımlarda nerelerde yanlış yapıldı?

Türkiye'nin sadece inşaat odaklı büyümesi yanlış. Bugün yaşadığımız sıkıntı ana nedenlerinde biri dışarıdan aldığımız döviz kaynaklarını TL geliri işlere yatırmamız. Yani bugün bir sanayisi tesis kurduğunuzda parayı yatırırsınız kazanırsınız geri ödersiniz. Ama öbür taraftan size geri dönen bir şey yok. Türkiye'nin çok borcu var deniyor. 100 bin lira tek başına bir şey anlatmıyor. 100 bin lirayı nereye yatırdığınızı önemli. Mesela 1 trilyon dolar alıp da bunun geriye ödeyebileceğiniz işe yatırırsanız sorun yok. Ama 100 bin lirayı alıp geriye döndüremeyeceğiniz alana yatırırsanız sorun vardır. Türkiye'nin bunu analiz etmesi gerekiyor. 30 senedir iş hayatındayım. Bu sürede 6 tane böyle sıkıntılı dönem yaşadım. Bu son olmayacak.

■ Böyle devam ederse kriz daha da derinleşir mi?

2019 da sıkıntılı geçer. Mecburen tedbirler alınmalı.

ŞİHİRLİ DEĞNEK ARIYORUZ

■ Entelektüel bakış açısı nasıl olacak ki, var mı böyle bir ortam?

İçinde bulunduğumuz durumu vasatlık olarak adlandırıyoruz. Bu vasatlıktan çıkış gelişmiş seviyesine çok farkli bir hikâye. 60 yılda bunu sadece iki ülke başardı, Güney Kore ve Tayvan. Kültürel değişimleri, odaklandıkları noktalar ve eğitim sistemleri onla-

rı bu noktalara getirdi. Makine sektörü Türkiye'nin önündeki önemli şanslardan biri. Türkiye bunu iyi kullanamıyor. Meselelerimize kültürel olarak kısa vadede bakıyoruz. Kısa vade içinde de sihirli değnekler arıyoruz. Sizin nitelikli insan kaynağınız yoksa gökten para yağdırmanız bir şey yaratamazsınız. Bu sarmaldan yaratıcı sınıfınız olmadan çıkamazsınız.

Şeffaflığın bayrağı dikilmeli

■ Hangi tedbirler onlar?

Türkiye'yi topyekün reforme edeceğimiz o zaman eğitimden demokrasiye her şeyi değiştirmemiz gerekiyor. Yönetim biçimlerini değiştirmelisiniz. Şeffaflığın bayrağını ülkeye dikmelisiniz. Hiçbir popülizme yer vermeden katmadegeri, kaliteyi, verimliliği ve ölçek ekonomisini geliştirecek bir teşvik mekanizması kur-

malısınız. Katmadegeri teknoloji alanlarına odaklanmalı. Türkiye her yıl 1 milyon kişiye iş yaratmak zorunda. Hizmet sektörüyle bunu yapmak sanayiye göre daha az maliyetli. Türkiye aslında tam olarak sanayileşmeden hizmet sektörünü geliştirecek hata yaptı. Gelişmiş ülkelerde kişi başı 10 bin doların yüzde 40'ı sanayiden geliyor bizde ise yüz-

de 16'sı. Kimse eleştiriyi duymak istemiyor. Ben şirkette beni eleştiren diye maas veriyorurum elemanlarım. Ben mühendisim ve verilerle durum tespiti yapmadan hareket edemem. Biz takdir edilmeyi bekliyoruz. Ego tavan. Yaptıklarımız çok abartıyoruz. Hedefler büyük olmalı. Gidecek yol keyifli olmalı. İnsanlar yaptıkları işten zevk almaları

■ 40 YILDA 52 BİTKİ TÜRÜ YOK OLDU

Küresel ısınmayla insanlık tehlikede

Katılımcılara plaket takdim edildi.

Değişen sıcaklık ve artan kirlilik sadece son 40 yılda 52 bitki türünün yok olmasına, onlarca hayvanın neslinin tükenmesine sebep oldu. Tedbir alınmadığı takdirde çok yakın gelecekte bitki ve hayvan popülasyonunun azalması ile açık tehlikesinin artması, suların ihtiyacı karşılayamaz duruma gelmesi en büyük tehlike olarak göze çarpıyor. Son 40 yılda bitki çeşitliliğinin yarısının bitmesi, onlarca hayvan türünün neslinin tükenmesi, aslında tehlikenin çoktan başladığını, etkilerinin canlı ırklarını yok ettiğini ortaya koyuyor. Bu büyük tehlikeye dikkat çekmek amacıyla Ekonomi Gazeteciler Derneği (EGD) tarafından bu yıl 10'uncusu düzenlenen Küresel Isınma Kurultayı, çocuklarımızın geleceğine dikkat çekmek amacıyla "Onlar İçin İklim Değişikliğine Dur De" temasıyla düzenlendi. **İstanbul Sanayi Odası Çevre İhtisas Kurulları Başkanı Mustafa Tacir**, özellikle sanayicilerin çevreyle iç içe olması gerektiğini ifade etti. Çevrenin daha çok alarm verdiğini, yeşil ekonomiye geçişin ayak sesleri duyulsa da yeteri kadar büyümediğini ifade etti. EGD Başkanı Celal Toprak "İklim değişikliğine karşı önlem almazsak çocuklarımız çok kötü bir dünyada yaşayacak ve bunun hesabını bize soracak" ifadesini kullandı. Enerji üretiminde çevreyi dikkate alarak çalışma yaptıklarını söyleyen SHURA Enerji Merkezi Direktörü Değer Saygın, üçte ikisi enerji sektörü tarafından salgılanan sera gazlarına dikkat çektiği konuşmasında, Türkiye'de yenilenebilir enerji üretiminde atılan adımların önemine dikkat çekti.

Kadınlara büyük görev düşüyor

■ Kurultay kapsamında ÇEVKO Başkanvekili Fügen Soykut başkanlığında gerçekleştirilen ve kadın gazetecilerin konuşmacı olduğu bir panel de düzenlendi. Gazeteciler Meral Tamer, Mine Acar, Serpin Alparslan'ın da katıldığı panelde konuşan gazetemiz Ekonomi Şefi Canan Eraslan "İklim değişikliği ile mücadelede de kadınlara büyük görev düşüyor. Enerji tasarrufu, ambalajların dönüştürülmesi ve bunların çevre ve çocuklara anlatmayı kadınlar başarabilir" dedi ve "Son ırmak kurduğunda, son balık öldüğünde, son ağaç kesildiğinde beyaz adam paranın yenen bir şey olmadığını anlayacak" diyen ünlü Kızılderili manifestosunu hatırlatarak kurultayın önemini vurgulamış oldu.

Finansal istikrarsızlık tahribata yol açtı

İstanbul Madeni Eşya Sanatkarları (İMES) Sanayi Sitesi'nin Ekonomi Gazetecileri Derneği (EGD) ile birlikte düzenlediği İMES Ekonomi Buluşmaları toplantısının konuğu **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan** oldu. Bahçivan, güncel ekonomik konular ve sanayicinin yaşadığı sorunlara ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Finansal istikrarın önemine değindiklerini belirten Bahçivan, finansal istikrarsızlığın sonuçlarını insan vücuduna benzeten Bahçivan, tansiyonun inip çıkmasının bir noktada dengeye geldiğini ancak vücutta tahribata yol açtığını belirtti.

EGD 10. Küresel Isınma Kurultayı

İSTANBUL (AA) - Ekonomi Gazetecileri Derneği (EGD) tarafından 10. Küresel Isınma Kurultayı gerçekleştirildi.

Kurultayın açılışında konuşan **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Yönetim Kurulu Üyesi ve Çevre İhtisas Kurulları Başkanı Mustafa Tacir, sanayicilerin çevre ile ilişkisi ve çevre duyarlılığı gibi kavramlar Türkiye'de gündem değilken **İSO** olarak bu alanda bir farkındalık yaratmak için bünyesinde Çevre Şubesi'ni kuran ilk oda olduklarını söyledi.

Çevre konusuna yıllardır özel bir önem verdiklerini ve vermeye devam ettiklerini dile getirdi. >>5

EGD 10. Küresel Isınma Kurultayı

İSTANBUL (AA) - Ekonomi Gazetecileri Derneği (EGD) tarafından 10. Küresel Isınma Kurultayı gerçekleştirildi.

Kurultayın açılışında konuşan **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Üyesi ve Çevre İhtisas Kurulları Başkanı Mustafa Tacir**, sanayicilerin çevre ile ilişkisi ve çevre duyarlılığı gibi kavramlar Türkiye'de gündem değilken ISO olarak bu alanda bir farkındalık yaratmak için bünyesinde Çevre Şubesi'ni kuran ilk oda olduklarını söyledi.

Çevre konusuna yıllardır özel bir önem verdiklerini ve vermeye devam ettiklerini dile getiren Tacir, bu alanda verdikleri Enerji Verimliliği Ödüllerinden bahsetti.

Tacir, dünyanın iklim açısından çok kritik bir eşikte olduğunu kaydederek, "İklimler değişiyor ve bizler sanayiden, ulaşım, şehirleşmeden, enerjiye, tarımdan, atık yönetimine kadar hayatımızın her alanında bu gerçeği hissediyoruz." dedi.

Bireysel, toplumsal veya büyük-küçük denilmeden atılan her adımın çok kıymetli olduğunu vurgulayan Tacir, "Ancak iklim değişikliği ile mücadelede güçlü politik kararlar ihtiyacı olduğu da aşikar." diye konuştu.

Tacir, BM tarafından son açıklanan raporun "iklim değişikliği konusunda bilim adamları ile politika yapımcılar arasındaki uçurumun gittikçe arttığını" gösterdiğini belirterek, bugün bilimin kendilerine en iyi ihtimalle dahi Paris'te verilen sözlerin 1,5 derecelik kritik seviyeyi sağlayamayacağını söylediğini aktardı.

Bilimin, daha fazla önlem alınması yönünde yönünde alarm verdiğini vurgulayan Tacir, "Kayıtsızlığın açtığı çukurları kapatmanın maliyeti çok ağır olacak. Hemen harekate geçilmemesi daha fazla kuraklık, daha fazla sel, yükselen deniz-

ler, daha fazla iklim göçmeni, daha fazla kıtlık demek. Bu tehlike çanları 2018 Küresel Riskler Raporu'nda açıkça ortaya konulmuştur." diye konuştu.

Bundan on yıl önce ilk beş riskten biri olmayan iklim değişikliğinin bugün ilk beş riskten üçünü kapsadığı bilgisini veren Tacir, birinci sırada ekstrem hava olaylarının, ikinci sırada doğal afetlerin, beşinci sırada iklim değişikliğine uyum ve adaptasyonun bulunduğunu anlattı.

"İnsan kaynaklı ve doğal afetler karşısında 11 bin can kaybı"

Tacir, bu durumun şaşırtıcı olmadığını kaydederek "2017'de insan kaynaklı ve doğal afetler sebebiyle yaşamını yitirenlerin sayısı 11 binden fazlayken, dünyanın bu afetler karşısında ödediği ekonomik bedel ise 337 milyar dolar oldu." şeklinde konuştu.

İklim değişikliğinin baş sorumlusu olarak fosil enerji kaynaklarının gösterildiğini dile getiren Tacir, çözüm nedir sorusuna "yenilenebilir enerji" cevabının verildiğini söyledi.

Tacir, yeşil ekonomiye geçişin ayak sesleri duyulsa da istenilen ve beklenen hızda olmadığını kaydederek, şu ifadeleri kullandı:

"Bugün gelişmiş yirmi ülkenin enerjisinin yüzde 82'si hala fosil yakıtlardan temin edilmekte. Rüzgar ve güneş enerjisinin maliyeti dünya çapında giderek azalıyor. Bu teknolojilerin 2020 itibarıyla fosil yakıtlarla aynı maliyet seviyesine, hatta daha ucuza gelebileceği söyleniyor. Endüstri 4.0 çok değil, 10 yıl içinde önemli yol kat edecek. Ve önemli sonuçlarından biri de enerjinin daha verimli kullanılmasına imkan verecek olması. Özetle, iklim değişikliği ile savaşımızı teknoloji ile kazanacağız."